

یک جرعه مثنوی

عاقبت‌بین باش. تدبیر امور را دست او بدان.

عاقبت‌بینی که صدبازی‌بیدید

مثل آن نبود که یک‌بازی‌شنید

عاقبت‌بینی باعث می‌شود صدتا از بازی‌های

هستی را ببینی و در کار جهان هر روز شاهد

این اتفاقات باشی. یعنی اگر چشم خدایین‌ات

را تقویت کنی، هر آن شاهد دیدن از این دست

اتفاقاتی هستی که ممکن است با حساب‌گری

عقلانی تو رخ ندهد. اگر چشم عاقبت‌بین‌ات را

تقویت کنی، صدمبار می‌بینی. ذهنت را عادت

بده به یافتن این معادلات و این رابطه‌ها.

تفسیر مثنوی معنوی از عبد الجبار کاکایی
به همت مؤسسه پیشگامان شعر نوین ایران‌یان

ادبی هنری

برگزاری عصر شعر "شهادی خدمت" در مؤسسه اکو

شاه منصور شاه میرزا – عصر شعر "شهادی خدمت" با حضور جمعی از مقامات و شاعران کشورهای عضو اکو، از جمله ایران، پاکستان، افغانستان، تاجیکستان و ترکیه در مؤسسه فرهنگی اکو برگزار شد.

در آغاز جلسه دکتر سعد خان رئیس مؤسسه فرهنگی اکو گفت: شهادت شهید رئیسی نه تنها برای ایرانی‌های عزیز بلکه برای اجماع ملت مسلمان جهان تکان دهنده بود و ما همه عزادار این شهدا هستیم.

همچنین دکتر محمد رضا بهمنی، معاون توسعه‌های علمی و فرهنگی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، اظهار کرد: گاهی مادر باره شخص حرف می‌زنیم و گاهی هم از شخصیت می‌گوییم و در مورد شهید رئیسی و دیگر شهدا ما از شخصیت ایشان حرف می‌زنیم که شخصیتی ستودنی بود.

در پایان این نشست که با دبیری احمد شهریار، شاعر شناخته‌شده و کارشناس فرهنگی امور پاکستان در اکو اجرا شد شاعرانی از جمله علی داوودی، حسن رضا نقوی، صائب جعفری، ابراهیم نوری، ممتاز عاطف، یوسف دانش و ممتاز عاطف و خانم‌ها کبری حسینی بلخی، سیده سکینه گنگور و فاطمه بتول سایوز به زبان‌های فارسی، اردو و ترکی به شعر خوانی پرداختند.

برگزاری اختتامیه اولین جشنواره سرود فجر در شهر یور

زمان برگزاری مرحله پایانی و اختتامیه اولین جشنواره سرود فجر تغییر کرد.

به گزارش روابط عمومی معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و به نقل از جشنواره سرود فجر، زمان برگزاری مرحله پایانی و اختتامیه جشنواره سرود فجر به شهریور ماه منتقل شد.

باتوجه به مصادف شدن زمان برگزاری مرحله پایانی و اختتامیه جشنواره سرود فجر با ایام برگزاری چهاردهمین انتخابات ریاست جمهوری و ایام عزاداری ماه محرم و صفر، زمان برگزاری این مرحله از اولین جشنواره سرود فجر تغییر یافت. بر این اساس با پیشنهاد حامد جلیلی دبیر جشنواره سرود فجر و با موافقت امیر حسین سمیعی مدیر کل دفتر موسیقی معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، زمان برگزاری این رویداد هنری به ۲۰ تا ۲۶ شهریور انتقال پیدا کرد.

نابغه ادب فارسی

به مناسبت سالروز درگذشت دکتر محمد معین

محمد بهبودی نیا

calture@khorasannews.com

ادبیات حاضر بود به هر گوشه از دنیا سفر کند. در سفرهای متعددش همواره به سراغ محافل فرهنگی و ادبی و مؤسسات فرهنگ‌نویسی آن کشورها می‌رفت و از نزدیک با روش کار آنان آشنا می‌شد. وقتی به ملاقات با نویسندگان، شاعران، منتقدان و هنرمندان رشته‌های مختلف این کشورها می‌رفت وادیم در حال یادداشت برداری بود. بی‌تردید همین این دیدارها و یادداشت برداری‌ها در تدوین اثر معروف او «فرهنگ فارسی معین» کارگشا بوده است.

■ سکوت اسطوره

فشار کاری و بیدار خوابی ناشی از فعالیت‌های طاقت فرسا بالاخره اثر خودش را در آخر ماه ۱۳۴۵ نشان داد و زمانی که دکتر محمد معین، در دفتر گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران در حال کار بود بر اثر ضایعه‌ی مغزی بی‌هوش شد. پس از انتقال به بیمارستان به حالت اغما فرورفت. بعد از این اتفاق ناگوار زندگی این اسطوره ادبیات و فرهنگ با سکوت همراه شد و سرانجام، استاد محمد معین در ۱۳ تیرماه ۱۳۵۰ زمانی که حدود ۵۳ سال بیشتر سن نداشت از دنیا رفت.

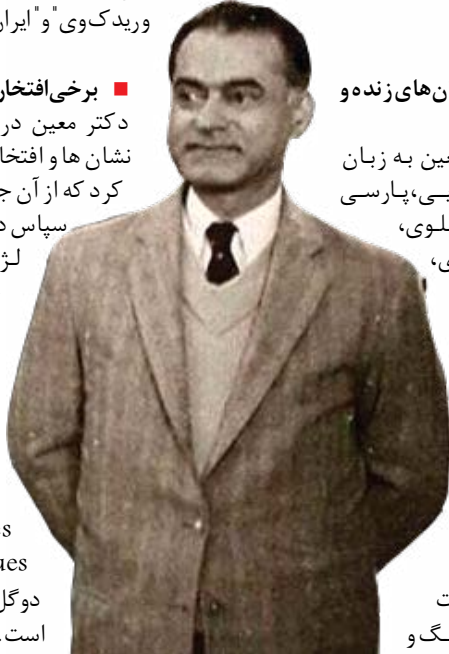
در باره آخرین ماه‌های منتهی به سکتة مغزی دکتر معین روایت‌های متفاوتی نقل می‌شود. برخی این‌گونه می‌گویند که در آبان‌ماه ۱۳۴۵ پس از برگزاری کنگره ایران‌شناسان در تهران، دکتر معین از طرف دولت مأمور شد که به ترکیه برود و در یکی از برنامه‌های ایران‌شناسی سخنرانی کند. او به دلیل درک دقیق اهمیت این مراسم، شب و روز آن هم یک تنه به آماده‌سازی و ترجمه مطالب مربوط به سخنرانی برای این مراسم مشغول بوده به طوری که حتی فرصت استراحت چند ساعته را نداشته است. پس از به پایان رسیدن این کنفرانس و موفقیت چشمگیر آن، دکتر معین روز هشتم آذر ۱۳۴۵ به تهران بازمی‌گردد و بلافاصله، فردای آن روز در حالی که احساس سردرد مختصری می‌کرد برای تدریس به دانشگاه می‌رود. حوالی ظهر در اتاق استادان گروه ادبیات فارسی به زمین می‌افتد و بیهوش می‌شود. بلافاصله او را به بیمارستان منتقل می‌کنند و در آن جابستری می‌شود. بعد از انجام معاینات پس از مدتی مشخص می‌شود که دکتر معین دچار سکتة مغزی شده است. این چهره شناخته‌شده زبان، فرهنگ و ادبیات در نهایت در ۱۳ تیرماه ۱۳۵۰ چشم از جهان فروبست.

■ برخی آثار

از جمله آثار تألیفی دکتر محمد معین می‌توان به "ستاره ناهید" یا "داستان خرداد و مرداد"، "یوشت فریاب مرزبان‌نامه" (به فارسی و روسی)، "پادنامه پورداوود"، "برگزیده شعر فارسی (دوره طاهریان، صفاریان، سامانیان، آل‌بویه)، "قاعده‌های جمع در زبان فارسی"، "مزدیسنا و ادب پارسی (در دو جلد)"، "برگزیده نثر فارسی (دوره‌های سامانیان و آل‌بویه)"، "مفرد و جمع"، "تحلیل هفت‌پیکر نظامی"، "اسم جنس"، "حافظ شیرین‌سخن (در دو جلد)" و "مجموعه مقالات (در دو جلد)" اشاره کرد و تصنیجات او شامل "برهان قاطع (در ۵ جلد)"، "دانشنامه علایی ابن‌سینا"، "چهارمقاله نظامی عروضی"، "جامع‌الحکمتین ناصر خسرو"، "شرح قصیده فارسی خواجه ابوالهیثم"، "مجموعه اشعار دهخدا"، "جوامع اشعار دهخدا"، "جوامع الحکایات و لوامع الروایات محمد عوفی"، "عبرالعاشقین روزبهان بقلی شیرازی" و "حواشی بر اشعار خاقانی" هستند و ترجمه‌های او نیز عبارتند از: "زوان‌شناسی تربیتی"، "کتبیه‌های پهلوی"، "خسروکواتان وریدکوی" و "ایران از آغاز تا اسلام".

■ برخی افتخارات

دکتر معین در دوران فعالیت خود نشان‌ها و افتخارات فراوانی را کسب کرد که از آن جمله: نشان درجه دوم سپاس در سال ۱۳۲۷، نشان لژیون دونور، دریافت جایزه Tambour در سال ۱۳۲۲، دریافت‌نشان هنر و ادبیات از دولت فرانسه در سال ۱۳۴۰، دریافت‌نشان Academiques از ژنرال دوگل رئیس‌جمهور فرانسه است.

در آیین نکوداشت دکتر حداد عادل مطرح شد

معلم پرکار، خادم فرهنگ و مفاخر فرهنگی

مراسم نکوداشت استاد فلسفه، ادیب و سیاست‌مدار ایرانی غلامعلی حداد عادل با حضور پرشمار استادان، پژوهشگران و مدیران عالی فرهنگ و هنری کشور در تالار وحدت برگزار شد. محمود شالویی، رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در این مراسم گفت: دکتر حداد عادل چهره‌ای شناخته‌شده‌اند، اما از نظر وسعت علوم و نوع نگاه و اندیشه در جامعه آن چنان که باید شناخته نشده‌اند. ایشان خوشبختانه در موضوعات مختلف به انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، مشاوره تخصصی می‌دهند.

■ شخصیتی محبوب در میان هندیان ایران دوست

رودرگاتو و اشرست، سفیر هند در ایران نیز در این آیین تصریح کرد: استاد حداد عادل، هم در میان سیاستمداران و هم در میان اهالی فرهنگ هند، بسیار محبوب هستند. من این فرصت را مغتنم می‌شمارم که از طرف

خبر مرتبط

«عقیده» به اسلام، «علاقه» به ایران

در بخش دیگری از این مراسم، دکتر حداد عادل به ایراد سخن پرداخت که قسمت‌هایی از آن در پی می‌آید:

بسم... الرحمن الرحیم

در این مجلس محترم که با وجود استادان ارجمند و دوستان گرمی من زب و زینت یافته است، به جز شکر خدای بزرگ و شکر از همه حاضران گران‌قدر چه می‌توانم بگویم و چه باید بگویم؟ اما بعد، بر من واجب است از استادان عزیز و دوستان گرمی که با حضور خود مرا اسرافراز کرده‌اند سپاس‌گزاری کنم و به‌ویژه از همه آنان که با سخنرانی یا شعر خوانی مرا مروهون‌الطاف خود ساخته‌اند و آنان که با مقالات و مطالب سودمند خود در کتاب «زندگی‌نامه» من بر بنده منت نهاده‌اند.

سروان گرمای، دوستان عزیز

فرستی را که به دستم افتاده غنیمت می‌شمارم و با تقدیم چند نکته در س‌پس می‌دهم و از جسارتی که می‌ورزم پوزش می‌طلبم. من در زمان و زمانه‌ای به دنیا آمده‌ام که در کشورم سه فرهنگ ایرانی و اسلامی و غربی در آن هم‌زمان با یکدیگر در تعارض و تعامل بوده‌اند. بسیاری از تحولات اجتماعی و حوادث سیاسی صد سال اخیر را می‌توان بر ایند تأثیر این سه فرهنگ دانست و بر حسب میزان تعارض و تعامل آن‌ها و سهم کمتری یا برتری هر یک از این سه عامل، تبیین و تحلیل کرد. شخصیت افراد نیز، بسته به این که تا چه حد تحت تأثیر یک یا دو یا هر سه فرهنگ بوده‌اند، قابل توصیف و ارزیابی است. پرسش مهمی که می‌توان طرح کرد این است که نسبت این سه فرهنگ با یکدیگر چیست و آیا می‌توان میان آن‌ها به نوعی تعادل و توازن منطقی و سازنده دست یافت؟ من می‌خواهم پاسخ خود را به این سؤال بیان کنم. از نظر من، می‌توان میان فرهنگ اسلامی و فرهنگ ایرانی آشتی و سازگاری‌ی‌پایداری ایجاد کرد. می‌توان به ایران «علاقه» و به اسلام «عقیده» داشت. نگاه من به اسلام نگاه عقلانی است. در اسلام عقل و معرفت محور است و عقلانیت حاکم است. این مهم‌ترین درسی است که از استاد شهید مطهری آموخته‌ام و بدان باور دارم. می‌توان به ایران عشق ورزید و مسلمان بود. هم‌زیستی اسلام و ایران تجربه تاریخی ملت ماست. ما هزار و چهارصد و اندی سال پیش، اسلام را پذیرفتیم، اما ایرانی ماندیم؛ زبان عربی آموختیم، اما زبان فارسی را حفظ کردیم؛ و نوروز را که رسمی کهن بود حفظ کردیم و قرآن‌رادر سفره هفت‌سین در کنار سبزه‌های روبیده از خاک وطن نهادیم. با اعتقاد ما به

خود و تمام هندیان از ایشان تشکر کنم. سفیر هند تأکید کرد: دکتر حداد عادل نه فقط در ایران به پاسداشت زبان فارسی می‌پردازد بلکه در هند هم پاسداشت زبان فارسی را با جدیت دنبال می‌کند.

خود و تمام هندیان از ایشان تشکر کنم.

مناسبت

تیرگان، جشنی برای آب و باران

آرانیان- یکی از جشن‌های ایرانی بر اساس تقویم باستانی، جشن تیرگان است؛ جشنی که از قدیم در سیزدهم تیرماه و برای گرامی‌داشت تیشتر (ستاره باران در فرهنگ ایرانی) برگزار

می‌شده است و هنوز هم در بعضی از مناطق ایران گرامی‌داشته می‌شود. بعضی از منابع تاریخی این روز را باورزی که آرش کمانگیر تیرش را پرتاب و مرز ایران و توران را مشخص کرد، یکی دانسته‌اند. علاوه بر این، ابوریحان بیرونی، دانشمند بزرگ ایرانی در قرن چهارم هجری در کتاب «آثار الباقیه»، جشن تیرگان را روز بزرگداشت نویسندگان در ایران باستان هم می‌داند. به مناسبت ۱۳ تیرماه و جشن باستانی تیرگان، باحسین عباس‌زاده، نویسنده، اسطوره‌پژوه و منتقد ادبی در باره جشن تیرگان و اسطوره‌های مرتبط با آن و نیز پیوند آرش کمانگیر با این آیین باستانی گفت‌وگو کرده‌ایم.

■ جشن تیرگان چه جشنی است و بر اساس چه باوری برگزار می‌شده است؟

جشن تیرگان هم مانند دیگر جشن‌های باستانی از جمله یلدا و سده‌ریشه اسطوره‌ای دارد. در تقویم باستانی هریک از ماه‌های ایرانی به نام یک‌امشاسپند یا یازدداست. ماه تیر به نام امشاسپند تیشتر است. هر روز ماه هم برای خود اسمی داشته؛ مثلاً روز اول هر ماه، هرمز و روز دوم هر ماه، بهمن نام داشته است. به این ترتیب، سیزدهمین روز هر ماه به نام تیر روز است. در تقویم ایران باستان، دوازده جشن اصلی داشته‌ایم. این جشن‌ها وقتی بوده که ماه بارور همنام خود برابر می‌شده است؛ مثلاً روز دوم بهمن که به نام ماه بهمن بوده، به نام بهمنگاه جشن گرفته می‌شده. سیزدهمین روز تیر ماه هم که به نام تیر روز است، جشن تیرگان بوده است.

■ کدام اسطوره‌ها مرتبط با جشن تیرگان هستند؟

ایزد تیشتر یا یازدیاران در ایران به دلیل خشکسالی و کمبود آب، از اهمیت زیادی برخوردار بوده است. طبق دنیای اسطوره‌های ایران، در مقابل هر ایزدی که اهورامزدا آفریده، یک اهریمن قرار دارد. هر ایزد یافرشته خوشکاری و وظیفه‌ای دارد. وظیفه تیشتر، آبیاری و باران رساندن است. اهریمن در مقابل این ایزد، یک دیو به نام اپوش که دیو خشکسالی است، خلق می‌کند تا تیشتر باران را به زمین نرساند و سرانجام درگیری و جنگی بین این‌ها درمی‌گیرد. در اسطوره‌های ایران بین خیر و شر و ایزد دیوها جنگ است.

■ ایزد تیشتر و دیو اپوش چه نمادی دارند؟

نماد ایزد تیشتر یک اسب سفید است که دم و بال بلندی دارد. در مقابل، نماد دیو اپوش، اسبی سیاه بدون بال و دم است. اپوش در نبرد اول و دوم موفق می‌شود تیشتر را شکست دهد و در نبرد سوم، تیشتر به نژاد اهورامزدا می‌رود و شکایت می‌کند که مردم برای من قربانی نکردند و به من نیرو ندادند تا بر اپوش غلبه کنم. اهورامزدا خودش این کار را می‌کند و چندین کوه و رود و شتر اسب را قربانی می‌کند. در این جاقربانی به معنای کشتن نیست و به معنای نیرو بخشیدن است. در نهایت تیشتر در نبرد سوم پیروز می‌شود و بعد از شکست اپوش، باران می‌بارد و سرسبزی همه جا را فرامی‌گیرد. ایرانی‌ها به مناسبت پیروزی تیشتر این روز را جشن می‌گرفتند.

■ آیین‌های جشن تیرگان چه هستند و امروزه در چه مناطقی از ایران، جشن تیرگان برگزار می‌شود؟

چوب بازی و رقص چوب در سبزواریش در نبرد اسطوره‌ای تیشتر و اپوش دارد. کسانی که رقص چوبی می‌کنند، نماد قربانی‌هایی هستند که به تیشتر نیرو می‌دهند تا بر اپوش پیروز شود. از آیین‌های دیگر این جشن فال کوزه و دست‌نبد تیر و بادآب‌پاشیدن است. در این روز مردم لباس نومی پوشیدند، صدقه و هدیه می‌دادند و به سرچشمه و دها می‌رفتند. خوشبختانه چندسالی است که به جشن تیرگان توجه‌شد و بیشتر در مناطقی مانند کرمان، میبد و یزد برگزار می‌شود.

■ گفته می‌شود آرش کمانگیر در تیرگان، تیر خودش را پرتاب کرده است. ارتباط آرش کمانگیر با این روز چیست؟

داستان آرش در کتاب اوستا آمده و چندین قرن به فراموشی سپرده شده بود. دکتر احسان یارشاطر این داستان را بیرون کشید و دوباره بر سر زبان‌ها انداخت. آرش موقع پرتاب تیر می‌گوید من اکنون سالم هستم و مشکل جسمی ندارم؛ اما بعد از این پرتاب دیگر زنده نخواهم بود. پهلوان به کاری که انجام می‌دهد، آگاهی دارد. او می‌داند بعد از پرتاب تیر از بین می‌رود، ولی این کار را انجام می‌دهد. منسوب است که آرش کمانگیر در این روز تیر خودش را رها کرده و مرز ایران و توران را مشخص می‌کند. این هم یکی از روایات‌ها در باره این روز است.